

Warszawa, 28 stycznia 2015 r.

Katarzyna Sokólska, sędzia Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu,  
w Wydziale I Cywilnym

## **Natychmiastowa wykonalność orzeczeń w procesie cywilnym**

### **1. Podstawowe cele pracy:**

a) przedstawienie genezy natychmiastowej wykonalności orzeczeń w polskim ustawodawstwie,

b) zobrazowanie podstawowych zasad ukształtowania natychmiastowej wykonalności orzeczeń w wybranych systemach prawnych państw obcych,

c) zbadanie funkcjonowania instytucji natychmiastowej wykonalności orzeczeń w cywilnym postępowaniu procesowym w świetle aktualnych regulacji prawnych w polskim porządku prawnym,

d) analiza pozytywnych i negatywnych aspektów natychmiastowej wykonalności orzeczeń,

d) podsumowanie, w tym m. in. udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

- czy aktualnie obowiązujące regulacje natychmiastowej wykonalności orzeczeń wymagają zmian, a jeśli tak, w jakim kierunku,

- czy zasady natychmiastowej wykonalności orzeczeń w procesie cywilnym powinny zostać utrzymane w obecnym kształcie (zasada natychmiastowej wykonalności postanowień oraz zasada wykonalności prawomocnych wyroków i nakazów zapłaty),

- czy celowe byłoby wprowadzenie zasady natychmiastowej wykonalności procesowych orzeczeń merytorycznych sądu pierwszej instancji,

- czy wykonanie natychmiast wykonalnych orzeczeń procesowych powinno przebiegać wg takich samych zasad, co orzeczeń prawomocnych, a jeśli nie, na czym miałyby polegać różnice.

### **2. Ramowy plan pracy.**

- I. Ogólna charakterystyka wykonalności orzeczeń w procesie cywilnym.
- II. Pojęcie, funkcja i cel natychmiastowej wykonalności orzeczeń w procesie cywilnym.
- III. Natychmiastowa wykonalność orzeczeń w obcych systemach prawnych.
- IV. Natychmiastowa wykonalność wyroków.
- V. Natychmiastowa wykonalność nakazów zapłaty i postanowień.
- VI. Wykonanie orzeczeń natychmiast wykonalnych:
  - a) wyrok;
  - b) nakaz zapłaty;

- c) postanowienie.
- VII. Odpowiedzialność z tytułu wykonania natychmiast wykonalnych orzeczeń w procesie cywilnym:
  - a) roszczenie restytucyjne
  - b) odpowiedzialność za szkodę.
- VIII. *Natychmiastowa wykonalność orzeczeń w europejskim postępowaniu cywilnym – do rozważenia*
- IX. Wnioski końcowe.

### 3. Zagadnienia badawcze w rozdziałach II-VII pracy.

#### Ad. II

- a) pojęcie, funkcja i cel natychmiastowej wykonalności orzeczeń w świetle aktualnie obowiązujących przepisów procesowego postępowania cywilnego,
- b) natychmiastowa wykonalność orzeczeń w ujęciu konstytucyjnym i aksjologicznym,
- c) analiza korzyści i zagrożeń związanych z wykonaniem nieprawomocnego orzeczenia,
- d) natychmiastowa wykonalność orzeczeń, a postępowanie zabezpieczające, – porównanie podstaw i funkcji,
- e) nakaz zapłaty wydany na podstawie weksła, warrantu, rewersu lub czeku jako tytuł wykonawczy (art. 492 § 3 k.p.c.) i tytuł zabezpieczający powstający z mocy prawa (art. 492 § 1 k.p.c.),

#### Ad. III

- a) ogólna charakterystyka natychmiastowej wykonalności orzeczeń w wybranych systemach prawnych innych państw,
- b) analiza prawnoporównawcza instytucji natychmiastowej wykonalności orzeczeń w polskim procesowym postępowaniu cywilnym i wybranych systemach państw obcych.

#### Ad. IV

- a) pojęcie rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków,
- b) podstawy nadania rygoru natychmiastowej wykonalności,
- c) zabezpieczenie jako warunek nadania rygoru natychmiastowej wykonalności,
- d) wyłączenia przedmiotowe i podmiotowe nadania rygoru,
- e) powstanie i wygaśnięcie rygoru.

#### Ad. V

- a) natychmiastowa wykonalność nakazów zapłaty,
- b) natychmiastowa wykonalność postanowień,
- c) analiza porównawcza natychmiastowej wykonalności wyroków, nakazów zapłaty i postanowień.

## Ad. VI

Odmienności postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie orzeczeń natychmiast wykonalnych wobec postępowania egzekucyjnego na podstawie orzeczeń prawomocnych (np. art. 334 § 3 k.p.c.).

## Ad. VII

### A. Roszczenie restytucyjne

- a) roszczenie o zwrot spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywrócenie stanu poprzedniego w przypadku uchylecia lub zmiany wyroku, któremu nadany został rygor natychmiastowej wykonalności (art. 338 § 1 k.p.c.),
- b) dochodzenie roszczenia restytucyjnego – dwa tryby:
  - w tym samym postępowaniu, w którym doszło do wyegzekwowania przez powoda świadczenia zasądzonego natychmiast wykonalnym orzeczeniem,
  - w odrębnym procesie,
- c) problem podstawy materialnoprawnej roszczenia restytucyjnego:
  - koncepcja odsyłająca do przepisów o nienależnym świadczeniu (art. 410 k.c.),
  - koncepcja roszczenia *sui generis* (art. 338 § 1 k.p.c.) o charakterze materialnoprawnym, stanowiącego samoistną podstawę restytucji,
- d) problem dopuszczalności stosowania w drodze analogii art. 338 § 1 k.p.c.:
  - w odniesieniu do nakazów zapłaty natychmiast wykonalnych z mocy prawa (art. 492 § 3 k.p.c.), przy założeniu, iż byłoby to odrębne roszczenie obok roszczenia odszkodowawczego o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia na podstawie art. 746 § 1 k.p.c., przysługującego obowiązanemu przeciwko uprawnionemu),
  - w odniesieniu do postanowień np. w przedmiocie kosztów postępowania.

### B. Roszczenie odszkodowawcze.

- a) roszczenie o naprawienie szkody poniesionej wskutek wykonania natychmiast wykonalnego orzeczenia – problem, czy w ogóle istnieje odpowiedzialność odszkodowawcza za wykonanie takich orzeczeń,
- b) tryb dochodzenia odszkodowania – odrębny proces,
- c) problem zasady odpowiedzialności za wykonanie natychmiast wykonalnych orzeczeń w reżimie odpowiedzialności deliktowej:
  - zasada winy (problem nadużycia prawa),
  - zasada ryzyka.